

Välfärdens visseblåare – personligt ombud som instrument för brukarinflytande

Jenny Geffen

Institutionen för Beteende, Social och Rättsvetenskap, Örebro Universitet

Kontaktuppgifter: jenny.geffen@oru.se, 0737447669

Bakgrund: Personligt ombud är en offentligt finansierad stödverksamhet som implementerades i samband med psykiatireformen år 2000. Insatsen har kommit att aktualiseras de senaste åren via statliga utredningar som pekar på verksamhetens nytta för personer med psykisk funktionsnedsättning. **Syfte:** Studien syftade till att belysa de personliga ombudens professionella arbete, samverkansrelationer och funktion i välfärdssystemet. **Metod:** En kvalitativ multipel fallstudie har genomförts i fyra län genom granskning av sju ombudsverksamheter. Granskningen har också inkluderat publicerade föreskrifter (n=4) och förarbeten (n=4) samt rapporter (n=21) och utvärderingar (n=4). Granskningen har gällt formalisering av yrkesrollen och de personliga ombudens uppdrag kring samordning, tvärprofessionell samverkan och välfärdsgranskning. **Resultatet** visar att personligt ombud är en väletablerad yrkesgrupp som bedriver socialt arbete inom det socialpsykiatriska fältet men med en vagt formaliserad kunskap och villkorad jurisdiktion. Som professionell funktion fungerar ombuden som instrument för brukarinflytande och bidrar med ett helhetsperspektiv i samverkan med andra aktörer. Genom sina dubbla roller att stötta klienter och samtidigt utöva insyn i välfärdssystemet och granska aktörers insatser bidrar ombuden till både individuell och strukturell empowerment. **Diskussion/konklusion:** Personliga ombud synliggör behoven hos personer med psykisk funktionsnedsättning och välfärdssystemets (o)förmåga att tillgodose dessa behov. Ombudens arbete med systemfelsrapportering visar hur organisationers institutionella förutsättningar, och professionellt agerande, riskerar att reproducera funktionshinder och förstärka enskildas funktionsnedsättningar som försvårar deras tillträde till och upplevelser av vård, stöd och service. Genom att betrakta personligt ombud som ett professionellt-, respektive ett välfärdsprojekt, är slutsatsen att ombuden fyller en viktig roll i välfärdssystemet men att yrkesgruppen skulle gynnas av att formaliseras och säkra sin specifika kunskap för att bidra till ett mer rättssäkert och jämlikt stöd till målgruppen.